

ကျန်းမာရေးသတင်းအချက်အလက် မူဝါဒရေးဆွဲရေးဆိုင်ရာ
အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲနှင့်ပွဲအခမ်းအနားတွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး
ပြောကြားခဲ့သည့် မိန့်ခွန်းကောက်နုတ်ချက်

Hotel Golden Land, Nay Pyi Taw

၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀ ရက်

- ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ ဗဟာဗျူဟာများ ချမှတ်ရေးဆွဲရာတွင် ပြည့်စုံတိကျမှန်ကန်တဲ့ စာရင်းအချက်အလက်များ (data) ဟာ အထူးအရေးကြီးတဲ့ အခြေခံအချက်ဖြစ်ပါတယ်။
- စာရင်းဇယား၊ သတင်းအချက်အလက်များဟာ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအတွက် အသက်သွေးကြော/ နာဗွန်ကြောသဖွယ်ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနဟာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကို Year of Data and Information အဖြစ် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။
- ဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ data culture ရရှိစေရန် မြှင့်တင်လျက်ရှိပါတယ်။ data culture ဆိုတာက data ကို အသုံးပြုတတ်တဲ့ အလေ့အကျင့်၊ ခန့်မှန်းခြင်း (speculation) မလုပ်ဘဲ၊ data ပေါ်မူတည်ပြီး ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ပြုလုပ်ခြင်း၊ စီမံခြင်း၊ ခန့်ခွဲခြင်း၊ အမြဲတမ်းသုံးသပ်ခြင်း စတဲ့ အလေ့အကျင့်၊ data ကို ပြည့်စုံမှန်ကန်ရန် လိုလားခြင်း၊ data မှ information အဖြစ် ပြောင်းရန်ဆောင်ရွက်လိုတဲ့ အလေ့အကျင့်ရှိခြင်း၊ ရရှိသော data ၏ အရေးကြီးမှု၊ အသုံးဝင်မှုကို သိရှိရမယ့်အချက်တွေနဲ့ ပြည့်စုံမှ data culture ကို ရရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။ အလားတူစွာ research culture ဟာလည်း ဒီအတိုင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီလို အလေ့အကျင့်တွေရရှိဖို့ အခြေခံအုတ်မြစ် ခိုင်မာရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ငယ်စဉ် မူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း၊ ဆေးတက္ကသိုလ်၊ သူနာပြုတက္ကသိုလ်၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ နည်းပညာတက္ကသိုလ်၊ ဆေးဝါးတက္ကသိုလ်၊ သူနာပြု/သားဖွားသင်တန်းကျောင်းများတွင် data ၏ အရေးကြီးပုံ၊ အသုံးဝင်ပုံတို့ကို သင်ကြားပို့ချ ဆွေးနွေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီအချက်များဟာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ တိုးတက်မှုမှာမရှိမဖြစ် လိုအပ်တဲ့ အခြေခံအုတ်မြစ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

- သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဘာကြောင့်လုပ်သလဲလို့မေးရင် မိမိသိလိုတဲ့ data / information များ ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် သုတေသန ဆောင်ရွက်ခြင်းဟာ data culture ကို ရရှိစေမယ့် အရေးကြီးတဲ့ နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသနလုပ်ခြင်းဖြင့် data ရဲ့ အတိမ်အနက် အရေးကြီးမှုကိုလည်း ပိုမို သိစေတယ်ဆိုတဲ့ added benefit ကို ရနိုင်ပါတယ်။
- ဒါပေမယ့်လည်း data culture တစ်ခုရှိရုံမျှနဲ့ မိမိတို့ရဲ့ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းများ ၁၀၀% ပြီးမြောက် အောင်မြင်အောင် မလုပ်နိုင်ပါ။
- ဆိုလိုတာက data culture / data system / domain တစ်ခုလုံး ပီပြင်ကောင်းမွန်စေ ရန်အတွက် data သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာ/ နည်းဗျူဟာ များ ပီပြင်ပြီး အချိန်အခါနဲ့ လိုက်လျောညီထွေ ရှိဖို့လိုအပ်ပါတယ်။
- နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခု၊ discipline တစ်ခု၊ sector တစ်ခု၊ domain တစ်ခုချင်း စီမှာ data policy / information policy ရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီနေ့ကျင်းပတဲ့ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲရဲ့ အဓိကရည်မှန်းချက်က အဲဒီ data policy / information policy ကို ဘယ်လိုရအောင် ဆောင်ရွက်ရမှာဆိုတာကို ဆွေးနွေး သုံးသပ် ကြရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအတွက် အလွန်အရေး ကြီးတဲ့ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှာ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းကြမယ့် data / သတင်းအချက်အလက် policy / strategy / intervention များဟာ တိတိကျကျ ပီပီပြင်ပြင်ရှိစေရန် (clear cut and succinct) လက်တွေ့ကျရန် (realistic)၊ အားလုံးခြုံငုံမိစေရန် (holistic) အဖက် ဖက်မှ လက်တွေ့ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ မြေပြင်အခြေအနေ (ground reality)ပေါ် မှီငြမ်းပြီး ဝိုင်းဝန်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက် စဉ်းစားမှသာ ရည်မှန်းချက်ကို ရရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။
- Data ရဲ့ အရေးကြီးမှု၊ လိုအပ်မှုကို ကွင်းကွင်းကွက်ကွက် မီးမောင်းထိုးပြရမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ ရေးဆွဲထားတဲ့ အမျိုးသားကျန်းမာရေးစီမံကိန်း (၂၀၁၇-၂၀၂၁)ဟာ လက်တွေ့မြေပြင် အခြေအနေတွေကို မည်မျှထင်ဟပ်တယ်၊ မည်မျှကိုယ်စားပြုတယ် ဆိုတဲ့ မေးခွန်းကို မေးကြည့်ရင် သိနိုင်ပါတယ်။

- အခုလို စဉ်းစားကြည့်ခြင်းဖြင့် ကျွန်တော်တို့အားလုံး ဘာတွေလုပ်ဖို့လိုလဲ၊ policy / strategy ဘာတွေထည့်သွင်းရမယ်၊ ပြောင်းလဲရမယ်ဆိုတဲ့ အချက်များထွက်ပေါ်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- သတင်းအချက်အလက်မူဝါဒ ရေးဆွဲခြင်းရဲ့ အဓိကရည်ရွယ်ချက်ကတော့ အတိုချုံး အားဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ ပြည့်စုံလုံလောက်ရန် (complete and comprehensive)၊ မှန်ကန်ရန် (validity and reliability)၊ အချိန်နှင့်တပြေးညီ (real time) ရရှိစေရန်၊ သတင်း အချက်အလက်မျှဝေရန် (sharing of information)၊ လျှို့ဝှက်မှု အဆင့်အတန်း အလိုက် ထိန်းသိမ်းရန် (confidentiality and recoding)၊ သတင်းအချက်အလက်များ အသုံးဝင်မှုနှင့် လက်တွေ့အသုံးချရန် (utility and utilization) ဆိုတဲ့အချက်များ ပါဝင်ပါတယ်။
- ဒါတွေကို ရရှိစေဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့ ဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ ဘက်ပေါင်းစုံမှ လုပ်ဆောင် လျက်ရှိပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက် ပြောလိုတာက ဒီသတင်းအချက်အလက်မူဝါဒဟာ အလွန်ကျယ် ပြန့်ပြီး နက်နဲပါတယ်။ health policy formulation လောက်နီးပါး နက်နဲပါတယ်။ အခု အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ (၂)ရက်တာကာလမှာ မရှိမဖြစ် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာတွေကို ဆွေးနွေး သုံးသပ်နိုင်ကြလိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်မြင်ပါတယ်။
- သတင်းအချက်အလက်မူဝါဒများဟာ ဘယ်လောက်နက်နဲလဲဆိုတာ ကျွန်တော် WHO မှာ Regional Advisor- Evidence for Policy နှင့် Regional Advisor- Health Situation and Trend Assessment အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့စဉ်က health information policy များကို လေ့လာရင်းနဲ့ ဒီဘာသာရပ်နယ်ပယ် (boundary) ဟာ အလွန် ကျယ်ပြန့်တာကို သိရှိလာခဲ့ပါတယ်။
- ဘယ်လိုပင် ဖြစ်စေကာမူ ယနေ့ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကတော့ မိမိတို့နိုင်ငံ၊ ဝန်ကြီးဌာန အတွက် လိုအပ်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်မူဝါဒကို ရရှိစေဖို့အတွက် အထောက်အကူ ပြုနိုင်မယ်လို့ တစ်ထစ်ချယုံကြည်ပါတယ်။
- ယခု တက်ရောက်လာကြသူများဟာ ပညာရပ်လုပ်ငန်းနယ်ပယ်မှာ အတွေ့အကြုံ ကြွယ်ဝနေသူများဖြစ်တဲ့ နီးနွယ်ဝန်ကြီးဌာနများ၊ development partner များ၊ UN

agency များ၊ INGO, NGO များမှ ပါဝင်ဆွေးနွေးမှာ ဖြစ်တဲ့အတွက် လက်တွေ့ကျတဲ့ policy statement များ၊ strategy များ ထွက်ပေါ်လာမှာဖြစ်တယ်လို့ ယုံကြည်ပါတယ်။

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှာရှိတဲ့ Health Information Unit ရဲ့ အောင်မြင်မှုတွေကို ပြောရမယ်ဆိုရင် Myanmar demographic and Health Survey 2016 ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အခုလို စစ်တမ်းကောက်ရုံမျှနဲ့ မလုံလောက်ဘဲ ဒီစစ်တမ်းက အချက်အလက်များကို မဟာဗျူဟာချမှတ်ခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းများ သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်တဲ့နေရာမှာ အသုံးပြုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- အထူးသဖြင့် ကိုယ့်ရဲ့ဌာန (သို့မဟုတ်) discipline ကို ဘယ်လို မြှင့်တင်ရမယ်ဆိုတာကို သုံးသပ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။
- e-HMIS electronic based ကျန်းမာရေးသတင်းစနစ်ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှာ တစ်ပြည်လုံး လွှမ်းခြုံနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။
- e-HMIS ရဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေအပြင် မိခင်နှင့်မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သက်တဲ့ အချက်အလက်တွေကို ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရဲ့ website မှာ ကြည့်နိုင်ပါတယ်။
- ကုသရေးသတင်းအချက်အလက်များအတွက်လည်း ၂၀၁၈ ခုနှစ်အတွင်း တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ဆေးရုံများရဲ့ ၂၅% ကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာလည်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လနှင့် စက်တင်ဘာလမှာ electronic စနစ်ဖြင့် လချုပ်အစီရင်ခံစာ ပြုစုပေးပို့နိုင်ဖို့အတွက် electronic hospital reporting system for private hospital များမှာ ပြုလုပ်နိုင်ဖို့ သင်တန်းတွေကို ပို့ချဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။ အခုလိုလုပ်ခြင်း အားဖြင့် နိုင်ငံရဲ့ ကျန်းမာရေးစီမံကိန်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် အလွန် အထောက်အကူပြုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးမှာရှိတဲ့ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ နည်းပညာတက္ကသိုလ်များမှ Bachelor of Health Information ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှာ စတင်သင်ကြားပေးလျက် ရှိပါတယ်။
- ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှာ Strategic Action Plan for Strengthening Health Information 2017-2021 ကို ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီ action plan ကို

ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်စေနိုင်ဖို့အတွက် အချိန်နေ့တစ်ဝက်လောက် ပိုင်းဝန်း ဆွေးနွေးစေလိုပါတယ်။

- ဒီအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲရဲ့ အဓိကရည်ရွယ်ချက်/ ရည်မှန်းချက်ကတော့ dynamic, robust, responsive, efficient ဖြစ်တဲ့ ကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက်စနစ်တစ်ခုကို တည်ထောင် ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။
- အခုစနစ်ဟာ efficient and effective ဖြစ်တဲ့ health care delivery system အတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက် တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။
- စီမံချက်မန်နေဂျာများအားလုံးဟာ မဟာဗျူဟာများ/ နည်းဗျူဟာနှင့် လုပ်ငန်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရာမှာ မှန်ကန်တိကျတဲ့ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက် စနစ်ပေါ်မူတည်ပြီး ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမှသာ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ၊ ဘဏ္ဍာငွေများကို မှန်ကန်စွာ၊ ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်စွာ ခွဲဝေချထား အသုံးပြုနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်ဆုံးတစ်ချက် ပြောလိုတာက ဒီအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှ ထွက်ပေါ်လာတဲ့အချက် တွေကို အခြေခံပြီး စာရင်းအချက်အလက်များမှ လက်တွေ့အသုံးကျတဲ့ သတင်းအချက် အလက်များ (transforming data to information) အဖြစ် ပြောင်းနိုင်ဖို့ ဆောင်ရွက် ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- သတင်းအချက်အလက် ကောက်ယူသူတွေ data တွေကို အဆင့်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ အဲဒီလို ပေးပို့လာတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို လက်ခံရရှိသူတွေက သတင်းအချက် အလက်တွေကို review / verify / analyze ပြုလုပ်ပြီး အချက်အလက်ကောက်ယူသူများ ထံသို့ သုံးသပ်ချက်များ ပြန်လည်ပေးပို့တဲ့ (feedback) ကွင်းဆက်ကို ပိုမိုပီပြင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာမယ့် မူဝါဒ ဖြစ်ပေါ်စေလိုပါတယ်။
- သက်ဆိုင်ရာဌာနများမှ နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာများထွက်ရှိပါက မိမိတို့ဌာနရဲ့ စာရင်း ဇယားအခြေအနေကို သိရှိနိုင်မှာဖြစ်တဲ့အတွက် full fledged annual report များ မဟုတ်သေးပေမယ့် workable annual report များထွက်ရှိဖို့ ဆောင်ရွက်စေလိုပါတယ်။

- သတင်းအချက်အလက် ပေါ်လစီနှင့် မဟာဗျူဟာ/နည်းဗျူဟာများ၊ SOP, Guideline များ ထွက်ပေါ်စေဖို့ ဝိုင်းဝန်းပူးပေါင်းညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ပေးကြပါလို့ ပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ် အပ်ပါတယ်။

အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး
- ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ
- ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနမှူးများ
- ညွှန်ကြားရေးမှူးများ
- ဆေးရုံအုပ်ကြီးများ
- ဆရာဝန်ကြီးများ
- တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)